

Combining a symptom index, CA125 and HE4 (triple screen) to detect ovarian cancer in women with a pelvic mass

Goff BA, Agnew K, Neradilek MB, et al.

Gynecol Oncol 2017; 147(2): 291-295.

Streszczenie opracowała:

Jolanta Mrochem-Kwarciak

Centrum Onkologii, Oddział w Gliwicach

Wczesne wykrycie guza przydatków oraz skierowanie pacjentki na oddział chirurgii onkologicznej ma istotny wpływ na zmniejszenie śmiertelności w grupie chorych na raka jajnika. Poszukuje się więc markerów, które pozwolą na wyselekcjonowanie grupy pacjentek z dużym prawdopodobieństwem z występującym guzem złośliwym przydatków. Do niedawna uważano, że rak jajnika podczas rozwoju bardzo długo nie daje objawów klinicznych, jednak w ostatnich 15 latach ukazały się doniesienia, które wykazały, że większość kobiet ma objawy unikalne dla tego nowotworu. Objawy typowe dla raka jajnika obejmują: ból, wzdęcia, trudności w jedzeniu oraz objawy układu moczowego, które wystąpiły niedawno i występują powyżej 50% dni w miesiącu. Aktualnie istnieje wiele algorytmów i testów diagnostycznych, które pomagają odróżnić guzy łagodne od złośliwych, często opierające się na badaniach USG. W prezentowanej pracy przedmiotem zainteresowania był algorytm – testy laboratoryjne: CA 125 i HE4 oraz tzw. wskaźnik objawów (SI). Si oceniono jako pozytywny, kiedy stwierdzano u chorej w/w objawy kliniczne oraz dodatkowo powiększenie obwodu brzucha, uczucie pełności po jedzeniu lub ból. Dodatkowo objawy musiały być częstsze niż 12 razy w miesiącu i przez okres krótszy niż rok. Do grupy chorych kwalifikowane były pacjentki, u których potwierdzono metodami obrazowymi guza w miednicy mniejszej, oraz stwierdzono podwyższone stężenie CA 125 (≥ 35 U/l) i HE4 (≥ 140 pmol/l). Potrójny algorytm uznawany była za pozytywny, gdy co najmniej 2 z 3 biomarkerów (SI, CA 125, HE4) były nieprawidłowe. W badaniu wzięło udział 218 kobiet, w tym u 56,9% stwierdzono guz łagodny, u 30,3% rak jajnika, 7,8 % nowotwór graniczny i 5 % rozsiew choroby. Mediana wieku wynosiła 54 lata, a 67,9% chorych było po menopauzie. Test był pozytywny u 78,8% kobiet chorych na raka jajnika. U 50% pacjentek chorych na raka jajnika wszystkie 3 wskaźniki były pozytywne, u 28,8 % dwa wskaźniki były dodatnie. W przypadku dwóch dodatnich wskaźników najczęściej występowała kombinacja dodatniego objawu SI oraz podwyższonego markera CA 125. W prezentowanej pracy oceniono również, za pomocą krzywych ROC, różne wartości odcięcia przyjmowane dla CA 125 i HE4. Wykazano wysoką czułość i swoistość dla wartości 35 U/l w przypadku CA 125 (czułość – 76%; swoistość 79%). Dla HE4 wykazano, że wartość 70 pmol/l miało lepszą czułość (85%) oraz swoistość (77%) niż przyjęta w opisywanej publikacji wartość na poziomie 140 pmol/l. Jednakże przyjęcie wyższej wartości odcięcia dla HE4 nie

zmieniło w istotny sposób wartości diagnostycznej potrójnego testu. W pracy wykazano, że korzystanie z bardzo prostego algorytmu, który opiera się na objawach klinicznych oraz wartościach markerów nowotworowych może być pomocne w diagnostyce różnicowej guzów jajnika, szczególnie u kobiet po menopauzie. Przy 1/3 pozytywnych wynikach testu czułość w wykrywaniu raka jajnika była na poziomie 97% a specyficzność 50%, w przypadku 2/3 pozytywnych wyników czułość jest już na poziomie 79% lecz wzrasta swoistość do 91%. Badanie wskazuje na wysoką ocenę surowiczych markerów, szczególnie w wczesnym wykrywaniu raka jajnika. Badacze wskazują na fakt, że prosty nieinwazyjny test składający się w trzech wskaźników ma dobrą przydatność kliniczną do diagnostyki różnicowej guzów jajnika. Test wypadł najkorzystniej u chorych powyżej 50. roku życia. Dodatni test u kobiet z masą w miednicy mniejszej powinien skłonić lekarza do skierowania pacjentki na oddział chirurgii onkologicznej.

Clinical use of biomarkers in breast cancer. Updated guidelines from the European Group on Tumor Markers (EGTM)

Duffy MJ, Harbeck N, Molina R, Nicolini A, Senkus E, Cardoso F.

Eur J Cancer 2017; 75: 284-298.

Streszczenie opracowała

Ewa Wójcik, Centrum Onkologii, Oddział w Krakowie

1. Wartość Predykcyjna oceny ER i PR u chorych na raka piersi

Głównym klinicznym zastosowaniem oznaczeń ER i PR jest wyselekcjonowanie chorych z inwazyjnym rakiem piersi do endokrynych terapii.

Jak wykazano, u chorych na raka piersi z obecnym w guzach receptorem estrogenowym (ER (+)) – adjuwantowe leczenie tamoksyfenem przez 5 lat redukuje wystąpienie nawrotu choroby o 39%; a zgonu o 30%, podczas gdy w guzach ER (-) nie wykazano istotnych korzyści ze stosowania tamoksyfenu. W guzach wykazujących ekspresję receptora progesteronowego (PR (+)) potwierdzono zarówno większe prawdopodobieństwo odpowiedzi na leczenie tamoksyfenem, dłuższy czas do wystąpienia niepowodzenia leczenia oraz dłuższe przeżycie chorych.

U post menopauzalnych kobiet (ER, PR+) adjuwantowe podawanie przez 5 lat inhibitorów aromatazy III wydaje się lepsze w porównaniu do tamoksyfenu w redukowaniu ryzyka nawrotu aczkolwiek wpływ leku na przeżycie całkowite wykazuje umiarkowane (1-2%).

Panel ekspertów ASCO, NCCN, ESMO zaleca leczenie sekwencyjne, najpierw podawanie aromatazy inhibitorów a następnie tamoksyfenu w adjuwantowym leczeniu postmenopauzalnych kobiet. Stosownie do ustaleń z 2015 w grupy Konsultantów z Saint Gallen sam tamoksyfen może być odpowiedni w grupie o niskim ryzyku

nawrotów choroby. U kobiet o wysokim ryzyku zaleca się wyjściowo podawanie inhibitora aromatazy.

U kobiet przed menopauzą (ER+, PR+) od wielu lat stosowanie tamoksyfenu było standardowym postępowaniem. Jednak od 2016 r. ASCO zaleca u kobiet z grupy wysokiego ryzyka dodatkowo do standardowej adjuwantowej endokrynej terapii włączenie supresji czynności jajników, podczas gdy w grupie niskiego ryzyka nie zaleca się takiego postępowania.

2. Wartość prognostyczna oceny ER i PR u chorych na raka piersi.

Badania retrospektywne wykazały, że przeżycie chorych z ekspresją ER+ i PR+ w guzach jest nieznacznie lepsze od tych u których ekspresji nie stwierdza się. Jednak ten pozytywny wpływ na rokowanie chorych trwa ok. 5-7 lat od diagnozy. W późniejszych latach ryzyko nawrotu jest większe u chorych z ER+ aniżeli ER-. Dlatego ocena samych receptorów jest niewystarczająca, aby wskazać kobiety do terapii endokrynej.

ER i PR: rekomendacje EGTM

EGTM zgodnie z poprzednimi opracowaniami zaleca ocenianie ER i PR we wszystkich pierwotnych inwazyjnych rakach piersi (dla ER: LOE IA SOR A, a dla A i dla PR: LOE IB; SOR A/B).

Jeżeli wyniki ER lub PR są ujemne w próbkach z biopsji guza pierwotnego, sugeruje się powtórzenie oznaczenia w materiale pooperacyjnym.

Ze względu na występowanie także rozbieżności w wynikach oceny stanu receptorów w guzach pierwotnych i przerzutowych w opinii ASCO, w przypadku reaktywizacji procesu nowotworowego, preferować należy status receptorów w guzach przerzutowych. Do oceny ekspresji receptorów ER i PR zalecana jest metoda immunohistochemiczna; zwalidowana pod względem analitycznym i klinicznym.

ER i PR: zalecenia na przyszłość

1. opracowanie nowych biomarkerów w celu zwiększenia dodatniej wartości predykcyjnej ER
2. wprowadzenie nowych biomarkerów dla wyselekcjonowania chorych które odniosą korzyści z terapii inhibitorami aromatazy w porównaniu do tamoksyfenu i *vice versa*.
3. walidacja biomarkerów w celu wyselekcjonowania chorych które nie odniosą korzyści z wydłużonej adjuwantowej endokrynej terapii

3. Wartość predykcyjna HER-2

U chorych na raka piersi ocena statusu receptora HER2 należy do badań standardowych. W leczeniu chorych na raka piersi u których, za pomocą odpowiednio walidowanych testów, stwierdzono w komórkach guza nadekspresję receptora HER2, albo amplifikację genu wykorzystywany jest: transtuzumab, lapatinib, pertuzumab lub transtuzumab-emtanzyna (T_DM1); (przeciwciała monoklonalne transtuzumab (Herceptin) sprzężone z lekiem cytotoksycznym – emtazyną (DM1)).

Eksperti ASCO, NCCN i ABC zalecają w I linii leczenia chorych

z zaawansowanym rakiem piersi podawanie transtuzumabu, pertuzumabu z taksanami, jeśli poprzednio chore nie były leczone transtuzumabem. W przypadku wystąpienia progresji podczas lub po 1 linii terapii anty-HER, powinno się podawać T-DM-1.

W leczeniu adjuwantowym standardem jest podawanie chorym transtuzumabu z chemioterapeutykami, natomiast w leczeniu neoadjuwantowym zarówno w Europie jak i USA proponuje się terapię transtuzumabem i pertuzumabem.

Amplifikacje genu lub nadekspresję HER2 powinno się oceniać we wszystkich pierwotnych inwazyjnych rakach piersi, a gdy to jest możliwe również w tkance przerzutowej. Jeśli pomiędzy wynikami występują rozbieżności, status HER-2 z miejsca przerzutowego powinien być wykorzystywany w celu wdrożenia dalszej terapii. Nie należy oceniać ekspresji /amplifikacji HER-2 w przedinwazyjnym raku przewodowym piersi (DCIS) jak i próbkach uzyskanych podczas biopsji, wartościowym materiałem do oceny ekspresji/amplifikacji HER-2 jest materiał uzyskany po zabiegach operacyjnych. W ocenie odpowiedzi na leczenie anty-HER-2 nie zalecane są pomiary stężenia HER-2 w surowicy krwi ani ocena poziomu mRNA w guzie nowotworowym.

Zalecenia EGTM na przyszłość

Zaleca się opracowanie nowych biomarkerów pomocnych w wyselekcjonowaniu chorych, które odniosą korzyści ze stosowania podwójnej blokady szlaku HER-2, w leczeniu skojarzonym transtuzumabem z pretuzumabem lub lapatinibem w postępowaniu neoadjuwantowym lub w leczeniu skojarzonym transtuzumabem i pertuzumabem w zaawansowanym raku piersi.

Celowym wydaje się ponadto ustalenie czy chore z niejednoznacznym wynikiem badania ekspresji receptora Her-2 powinny otrzymywać anty-HER-2 terapię. Czy pomocne w ocenie wartości predykcyjnej mogłyby być oznaczenia poziomu białka HER-2 metodą ELISA lub mRNA HER-2 metodą RT-PCR.

W przewidywaniu odpowiedzi lub oporności na terapię anty-HER-2 powinno się również oceniać występowanie mutacji w HER-2 które mogą wpływać na interakcje białkowe, zwłaszcza u chorych ze zrazikowym rakiem piersi o wysokim stopniu złośliwości.

4. Ki 67 – marker proliferacji komórkowej

Według ekspertów EGTM badania Ki 67 są pomocne w ocenie rokowania chorych na raka piersi zwłaszcza gdy wartości markera są niskie (<10%) jak i gdy są wysokie (>25%) (LOE IB, SOR B). Zalecane jest wykonywanie oznaczeń Ki 67 równocześnie z innymi dobrze ustalonymi czynnikami prognostycznymi. Przeprowadzane metaanalizy wskazują na większe ryzyko zgonu chorych z wyższymi od 25% wartościami Ki 67 w porównaniu do tych z niższymi wartościami tego markera. Brak dobrze wystandaryzowanych metod uniemożliwia podanie jednoznacznej wartości odcinającej.

5. Urokinazowy aktywator plazminogenu (uPA) i jego inhibitor (PAI)

W prospektywnych badaniach klinicznych zwalidowano przydatność oznaczeń markerów inwazyjności nowotworu: uPA / PAI-1 w grupach bez zajętych węzłów chłonnych i wykazano niskie

ryzyko nawrotu choroby u kobiet z ekspresją ER gdy poziomy uPA/PAI-1 są niskie oraz wysokie ryzyko nawrotu gdy poziomy uPA/PAI-1 są wysokie, co pozwala na wyselekcjonowanie chorych odnoszących korzyści z adjuwantowej chemioterapii.

EGTM rekomenduje u chorych na raka piersi ER (+), HER-2 (-) i bez zajętych węzłów chłonnych oznaczanie poziomu uPA i PAI w celu identyfikacji tych u których nie jest celowe podawanie chemioterapii. Wraz z ustalonymi już innymi czynnikami prognostycznymi u chorych na raka piersi zalecana jest również ocena wartości rokowniczej PA i PAI (LOE IA, SOR A).

Obecnie zalecane jest oznaczanie poziomu uPA i PAI w ekstraktach tkanek „świeżych”, jak i mrożonych, pozyskanych podczas biopsji lub w trakcie zabiegu operacyjnego.

W przyszłości proponuje się opracowanie innych technik pomiarowych uPA i PAI, umożliwiających ponadto wykorzystywanie próbek utrwalonych w formalinie lub zatopionych w parafinie.

6. Profil ekspresji genów

Podawanie chorym tamoksyfenu przez 5 lat jest standardem, stosowanie hormonoterapii (tamoksyfenu lub inhibitorów aromatazy) przez 10 lat co prawda wiąże się ze skutkami ubocznymi, jednak pozwala zredukować ryzyko występowania późnych nawrotów choroby.

W celu wyselekcjonowania chorych u których nawroty choroby mogą wystąpić wcześniej lub później pomocna jest ocena specyficznej sygnatury genów.

W ostatniej dekadzie opracowano kilka testów genetycznych w celu określenia prawdopodobieństwa występowania nawrotu choroby w ciągu kolejnych 10 lat.

6.1. Test Oncotype DX – analiza profilu ekspresji 16 prognostycznych/predykcyjnych i 5 referencyjnych genów (pomiar mRNA; próbki utrwalone w formalinie zatopione w bloczkach parafinowych).

OncotypeDx pozwala w grupie chorych z ekspresją receptora estrogenowego wyodrębnić 3 kategorie ryzyka wznowy mierzone tak zwanym wskaźnikiem nawrotu (RS, recurrence score): niskim (RS<18), umiarkowanym (RS:18-31) i wysokim (RS>31). Badania kliniczne dowodzą, że w grupie chorych o niskim RS, niezależnie od stanu zajęcia pachowych węzłów chłonnych, dołączenie chemioterapii do uzupełniającego leczenia tamoksyfenem nie przynosi dodatkowej korzyści.

W opinii EGTM test Oncotype Dx jest pomocny w ocenie rokowania chorych oraz podejmowaniu decyzji odnośnie podawania adjuwantowej chemioterapii u nowo-zdiagnozowanych chorych na raka piersi z ekspresją ER, bez nadekspresji HER-2, bez zajętych węzłów chłonnych jak i z przerzutami od 1 do 3 węzłów chłonnych (1-3) (LOE IB; SOR A).

6.2. Test MammaPrint – analiza profilu ekspresji 70 genów (pomiar mRNA; z tkanek świeżych lub mrożonych)

W opinii EGTM test Test MammaPrint pomocny jest w ocenie rokowania chorych oraz podejmowaniu decyzji odnośnie podawania adjuwantowej chemioterapii u nowo-zdiagnozowanych chorych

z inwazyjnym rakiem piersi z ekspresją ER, bez nadekspresji HER-2, bez zajętych węzłów chłonnych jak i z przerzutami od 1 do 3 węzłów chłonnych (1-3) (LOE IA; SOR A).

6.3. Test Prosigna – analiza ekspresji 50 genów (pomiar mRNA; próbki utrwalone w formalinie zatopione w bloczkach parafinowych).

W opinii EGTM test Prosigna w połączeniu z ustalonymi klinicznymi i patologicznymi wskaźnikami prognostycznymi, pomocny w ocenie rokowania chorych oraz podejmowaniu decyzji odnośnie podawania adjuwantowej chemioterapii u nowo-zdiagnozowanych chorych z inwazyjnym rakiem piersi z ekspresją ER, bez ekspresji HER-2 oraz bez zajętych węzłów chłonnych zarówno jak i z przerzutami do 1 – 3 węzłów chłonnych (1-3) (LOE IB; SOR A).

6.4. EndoPredict – pomiar ekspresji 11 genów (8 testowych i 3 referencyjnych), (pomiar mRNA; próbki utrwalone w formalinie zatopione w bloczkach parafinowych)

W opinii EGTM test EndoPredict w połączeniu z ustalonymi klinicznymi i patologicznymi wskaźnikami prognostycznymi, pomocny jest w ocenie rokowania chorych oraz podejmowaniu decyzji odnośnie podawania adjuwantowej chemioterapii u nowo-zdiagnozowanych chorych z inwazyjnym rakiem piersi z ekspresją ER, bez ekspresji HER-2, oraz zarówno bez zajętych węzłów chłonnych jak i z przerzutami do 1-3 węzłów chłonnych (1-3) (LOE IB; SOR A).

6.5. Breast Cancer Index – pomiar ekspresji 11 genów (7 testowych i 4 referencyjnych) (pomiar mRNA; próbki utrwalone w formalinie zatopione w bloczkach parafinowych)

W opinii EGTM test Breast Cancer Index w połączeniu z ustalonymi klinicznymi i patologicznymi wskaźnikami prognostycznymi, pomocny jest w ocenie rokowania chorych oraz podejmowaniu decyzji odnośnie podawania adjuwantowej chemioterapii u nowo-zdiagnozowanych chorych z inwazyjnym rakiem piersi z ekspresją ER, bez ekspresji HER-2 i bez zajętych węzłów chłonnych (LOE IB; SOR A).

Changes in novel haematological parameters following thermal injury: A prospective observational cohort study

Dinsdale RJ, Devi A, Hampson P, et al.
Sci Rep 2017 Jun 12; 7(1): 3211.

Streszczenie opracowała:

Aleksandra Chmura

Centrum Onkologii, Oddział w Gliwicach

Pomimo znacznego postępu w leczeniu oparzeń, częstość występowania sepsy i związanej z nią umieralności pozostaje znacząca. Rozpoznanie sepsy stanowi duże wyzwanie kliniczne, ponieważ wiele z klasycznie stosowanych kryteriów rozpoznania jest maskowanych przez współistniejący zespół ogólnoustrojowej reakcji zapalnej (SIRS).

Zidentyfikowane do tej pory krążące biomarkery sepsy rozwijającej się po urazie, wykazują małą czułość i specyficzność diagnostyczną we wczesnym rozpoznawaniu sepsy. Podejmowane są więc próby równoczesnego wykorzystania kilku markerów w diagnostyce posocznicy. Celem badania była ocena wpływu uszkodzeń termicznych na wybrane parametry hematologiczne oraz zbadanie ich związku z wynikami klinicznymi. W badaniu oceniano kinetykę zmian neutrofilii oraz płytek krwi. Ponadto, oszacowano zdolność predykcyjną każdego parametru komórkowego, samodzielnie lub w połączeniu, w celu wczesnego przewidywania wyników klinicznych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju sepsy.

Materiał i metody: Badaniem objęto 39 dorosłych z termicznymi uszkodzeniami ciała. Grupę kontrolną stanowiło 40 zdrowych dorosłych ochotników. Średni wiek pacjentów z uszkodzeniami termicznymi wynosił 46 lat (zakres 16-88), a średnia wielkość oparzeń wynosiła 38% powierzchni ciała (zakres 15-95). Częstość występowania posocznicy w tej grupie wynosiła 69%, z czego 27 pacjentów doświadczało jednego lub więcej epizodów sepsy podczas pobytu w szpitalu. Mediana czasu do wystąpienia pierwszego epizodu septycznego w tej grupie wynosiła 5 dni po urazie (zakres 4-9). Mediana czasu do pierwszego epizodu niewydolności wielonarządowej wynosiła 4 dni po urazie (zakres 2,5-9,5). Próbkę krwi pobierano w następujących odstępach czasu: <24 godziny, 3-dni, 7-dni, 14-dni, 21-dni, 28-dni, 2 miesiące, 3 miesiące, 6 miesięcy i 12 miesięcy po urazie.

Badania wykonano z wykorzystaniem analizatora Sysmex XN-1000. Liczbę płytek krwi mierzono równolegle trzema metodami: impedancyjną (PLT-I), cytometrii przepływową (PLT-O) i dokładniejszą metodą z zastosowaniem wysoce specyficznego barwnika fluorescencyjnego (PLT-F), pozwalającą na jednoczesny pomiar frakcji niedojrzałych płytek krwi – IPF.

Wyniki. Uszkodzenia termiczne wykazały klasyczny kinetyczny profil płytkowy. Liczba płytek w krwi krążącej (PLT-I, O i F) w grupie chorych nie różniła się w dniu urazu w porównaniu do grupy kontrolnej. Jednak w 3 dniu nastąpiło znaczące zmniejszenie liczby płytek krwi w następstwie uszkodzenia termicznego, wykazano ujemną korelację pomiędzy liczbą płytek krwi a rozległością oparzeń ($p < 0,01$, $r = -0,39$ dla PLT-F, $r = -0,37$ dla PLT-I i $r = -0,38$ dla PLT-O). W późniejszym okresie u pacjentów dochodziło do rozwoju trombocytozy, liczba płytek krwi była istotnie wyższa w porównaniu do zdrowych osób, zarówno w 14, 21 dniu jak i w 2 miesiące po urazie. Maksymalny wzrost liczby płytek krwi obserwowano w 21 dniu. Współczynniki korelacji pomiędzy liczbą płytek krwi a rozległością oparzeń kształtowały się następująco: dla PLT-F $r=0,56$; dla PLT-I $r=0,55$ i dla PLT-O $r=0,56$. IPF nie był znacząco podwyższony w żadnym punkcie czasowym względem grupy kontrolnej.

Wykazano porównywalną liczbę płytek krwi były pomiędzy pacjentami, którzy mieli 1 lub więcej epizodów septycznych a tymi, u których te epizody nie wystąpiły. U pacjenci z sepsą stwierdzono znacząco niższą liczbę płytek krwi w 3 dniu po urazie, oraz istotnie mniejszy wzrost liczby płytek w 21 dniu po uszkodzeniu. IPF nie różnił się istotnie pomiędzy grupami pacjentów z sepsą i bez sepsy.

Uszkodzenie termiczne prowadzi także do zwiększenia liczby krążących krwinek białych (WBC) i neutrofilii. W badaniu wykazano znaczący wzrost poziomu białych krwinek w grupie chorych w porównaniu z grupą kontrolną. WBC były podwyższone w 1. dniu po urazie i ponownie w 14 i 28 dniu po urazie. Zarówno liczba WBC jak i neutrofilii w 1. dniu po urazie dodatkowo korelowały z rozległością oparzeń (odpowiednio: $p < 0,0005$, $r = 0,54$ oraz $p < 0,005$, $r=0,49$). Poziom krążących krwinek białych obojętnochłonnych również był znacząco podwyższony w porównaniu do grupy kontrolnej w 1 dniu po urazie. Liczba krwinek białych i neutrofilii uległy normalizacji w 3 dniu po uszkodzeniu w stosunku do grupy kontrolnej, następnie ponownie wzrastały od 7 dnia do 2 miesiąca po uszkodzeniu termicznym ($p < 0,005$). Nie wykazano znaczących różnic w poziomach krwinek białych i neutrofilii pomiędzy grupami pacjentów z sepsą i bez sepsy.

Uszkodzenia termiczne spowodowały również zmianę parametrów neutrofilii. NEUT-Y (pomiar zawartości kwasu nukleinowego w komórkach) był istotnie podwyższony od 1 do 21 dnia po urazie. Chorzy na sepsę wykazywali podwyższone wartości NEUT-Y w porównaniu z pacjentami bez sepsy od 1 do 21 dnia po urazie. W przeciwieństwie do NEUT-Y, parametry NEUT-X (pomiar wewnętrznej ziarnistości) i NEUT-Z (suma wektorowa NEUT-X oraz NEUT-Y) u chorych po urazie nie różniły się istotnie w porównaniu z grupą kontrolną w żadnym punkcie czasowym. NEUT-GI (wskaźnik ziarnistości granulocytów obojętnochłonnych) nie ulegał zmianie w ciągu prawie całego przebiegu obserwacji, będąc istotnie podwyższonym jedynie w 3 dniu po uszkodzeniu w porównaniu do grupy kontrolnej. Jednak nie wykazano istotnych różnic pomiędzy wartościami NEUT-GI u pacjentów, u których rozwinęła się posocznica w porównaniu do grupy chorych bez sepsy. NEUT-RI (wskaźnik intensywności reaktywnej neutrofilii) był znacząco podwyższony od 3 dnia do 2 miesiąca po urazie. Dodatkowo, NEUT-RI był również znacząco podwyższony u pacjentów z sepsą od 3 do 28 dnia po urazie w porównaniu z pacjentami bez sepsy.

Kolejnym etapem analizy było badanie mocy diagnostycznej kombinacji dwóch czynników. Do analizy wybrano PLT-I i NEUT-Y ponieważ oba te parametry wykazywały dobrą lub umiarkowaną moc dyskryminacyjną i, co ważne, oba są dostępne w prawie wszystkich analizatorach hematologicznych.

Połączony pomiar NEUT-Y i PLT-I z zastosowaniem analizy krzywej ROC, wykazał dobrą moc dyskryminacyjną w 3 dniu (AUC 0,915), 7 dniu (AUC 0,922) i 14 dniu (AUC 0,905) po uszkodzeniu termicznym. Jednak zastosowany model miał tylko umiarkowaną moc dyskryminacyjną w 1. dniu (AUC 0,733) po uszkodzeniu. Śmiertelność związana z posocznicą jest główną przyczyną śmierci po urazie termicznym i stanowi poważny problem kliniczny. Zbadano, czy kombinacja NEUT-Y i PLT-I może rozróżnić pacjentów z rozwiniętą posocznicą, którzy przeżyli i nie przeżyli urazu termicznego. Po skorygowaniu modelu o cechę śmiertelności, analiza krzywej ROC wykazała dobrą moc dyskryminacyjną w 3. (AUC 0,974), 7. (AUC 0,969) i 14. dniu (AUC 0,910) po urazie.

W badaniu wykazano, że kombinacja rutynowo dostępnych komórkowych parametrów hematologicznych (PLT-I i NEUT-Y) wykazuje dobrą moc diagnostyczną do przewidywania później-

szego rozwoju sepsy w 3. dniu po uszkodzeniu (AUC 0,915). Model wykazał lepszą wydajność po uwzględnieniu cechy śmiertelności. Pewnym ograniczeniem obecnego badania jest natomiast mała liczebność badanej grupy.

The prognostic value of serum CA 19-9 for patients with advanced lung adenocarcinoma

Sato Y, Fujimoto D, Uehara K, et al.

BMC Cancer 2016 Nov 14; 16(1): 890.

Streszczenie opracowała:

Maria Kowalska

Centrum Onkologii, Oddział w Warszawie.

Celem pracy była ocena klinicznej użyteczności markera CA 19-9 u chorych na zaawansowanego raka płuca. Wysoka śmiertelność w tej grupie chorych, wiąże się z późną diagnostyką, czyli z zaawansowaną chorobą, już nieoperacyjną. Pomimo postępów w metodach leczenia, całkowite przeżycie chorych pozostaje bez zmian. Znane czynniki prognostyczne wydają się niewystarczające do doboru optymalnej metody leczenia. W praktyce klinicznej, często weryfikowana jest przydatność oznaczeń markerów nowotworowych, które zaliczamy do metod nieinwazyjnych. Z ocenianych markerów takich jak: CYFRA 21-1, CEA czy NSE, wykazano, stężenia CYFRA 21-1 okazały się niezależnym czynnikiem prognostycznym u tych chorych. Autorzy pracy postanowili zweryfikować użyteczność markera CA 19-9. Marker ten wykorzystywany jest u chorych na raka trzustki, jelita grubego i żołądka. Z literatury wiadomo, że stężenia CA 19-9 osiągają bardzo wysokie wartości u chorych na zaawansowanego raka gruczołowego płuca, jednak nie oceniano jego wartości jako czynnika prognostycznego.

W pracy poddano analizie retrospektywnej grupę 433 chorych na zaawansowanego raka gruczołowego płuca (stopień III/IV), leczonych w latach 2006 – 2012. Z badań wykluczono chorych (n=71), u których nie zastosowano chemioterapii oraz 116 chorych, u których nie oznaczono markerów przed rozpoczęciem chemioterapii. Ze względu na palenie papierosów, chorych podzielono na trzy grupy: nigdy niepalący, aktualni palacze i byli palacze. U wszystkich określono trzy cechy: T – wielkość guza, N – stan węzłów chłonnych, przerzuty.

Oznaczono stężenia: CEA, CYFRA 21-1 i CA 19-9. Przyjęto wartości odcinające dla CYFRA 21-1 – 2,2 ng/mL, CEA – 5,0 ng/ml i dla CA 19-9 – 37,0 U/mL. U 66% chorych stwierdzono podwyższone stężenia CEA, podobny odsetek chorych miał podwyższone stężenia CYFRA 21-1, natomiast stężenia CA 19-9 były podwyższone tylko u 31% chorych. Z oznaczanych markerów nowotworowych, w analizie Cox'a wykazano, że stężenia CYFRA 21-1 i CA 19-9 poniżej punktu odcięcia są niezależnymi czynnikami prognostycznymi związanymi z dłuższym czasem całkowitego przeżycia. Analizując stężenia dwóch markerów CYFRA 21-1 i CA 19-9, wykazano statystyczne różnice w przeżyciu chorych w zależności od stężeń obu markerów, mediana czasu przeżycia chorych z podwyższonymi

stężeniami obu markerów wynosiła 10 miesięcy, podwyższone stężenia tylko jednego z markerów wiązały się z 23 miesiącami przeżycia, a mediana czasu przeżycia chorych z prawidłowymi stężeniami dwóch markerów wynosiła 31,8 miesięcy. Autorzy pracy wskazując na ograniczenia prowadzonych analiz, wynikające z danych pochodzących tylko z jednego ośrodka, jak również z badań dotyczących tylko populacji japońskiej, jak również nie analizowania przyczyn prawidłowych wartości antygenu CA 19-9, mogących wynikać z ujemnej grupy Lewis, wskazują na korzyści wynikające z oznaczania CYFRA 21-1 i CA 19-9 u chorych na zaawansowanego raka płuca.

Immunoglobulin Free Light Chains in the Pathogenesis of Lung Disorders

Mortaz E, Adcock IM, Jamaati H, et al.

Iran J Allergy Asthma Immunol. 2017 Aug;16(4): 282-288.

Streszczenie opracowała:

Aleksandra Chmura

Centrum Onkologii, Oddział w Gliwicach

Zapalenie odgrywa ważną rolę w patogenezie licznych nowotworów i chorób przewlekłych, a wielu mediatorom stanu zapalnego przypisuje się znaczenie prognostyczne. Jednym z elementów układu immunologicznego są komórki tuczne (mastocyty). Od dawna znany jest udział mastocytów w reakcjach nadwrażliwości zależnych do IgE. Okazuje się jednak, że komórki te odgrywają rolę w reakcjach zapalnych, niezależnych od IgE. Naciekający guz mogą sprzyjać jego wzrostowi i angiogenezie, ale mechanizm ich aktywacji nadal pozostaje niejasny. Aktywację komórek tucznych mogą wyzwać wolne łańcuchy lekkie immunoglobulin (IgFLC), które występują praktycznie we wszystkich płynach ustrojowych i tkankach. Zwiększoną ekspresję IgFLC obserwuje się w zrębie wielu nowotworów, w tym raka piersi, okrężnicy, płuc, trzustki, nerek i skóry. Zwiększone ilości wolnych łańcuchów lekkich Ig odnajduje się w obszarach nacieku komórek tucznych. Zwiększona ekspresja IgFLC wiąże się z nowotworami o agresywnym fenotypie i jest ona zwykle związana ze złym rokowaniem klinicznym.

Obecnie, pomiar stężenia IgFLC w surowicy wykorzystywany jest głównie do diagnostyki i monitorowania leczenia dyskracji plazmocytowych. Jednak coraz więcej badań sugeruje, że wolne łańcuchy lekkie Ig w surowicy mogą być użytecznymi biomarkernami w szeregu chorób o podłożu zapalnym i immunologicznym, ponieważ odzwierciedlają one poliklonalną aktywację limfocytów B. Stężenia IgFLC w surowicy są podwyższone m.in. w toczniu, reumatoidalnym zapaleniu stawów czy zespole Sjögrena, a zmiany w ich poziomach są związane z aktywnością choroby. Niektórzy badacze sugerują również, że IgFLC w surowicy mogą być biomarkernami aktywności i zaawansowania stwardnienia rozsianego. Jest zatem prawdopodobne, że poziomy IgFLC w surowicy mogą zmieniać się w różnych zaburzeniach układu oddechowego, i że umożliwi to lepsze poznanie mechanizmów chorobowych.

Autorzy pracy przedstawiają nową rolę wolnych łańcuchów lek-

kich Ig w patogenezie wielu chorób płuc, wskazując jednocześnie na potencjalny wpływ tych odkryć na rozwój nowych możliwości terapeutycznych. Obecność IgFLC zarówno w chorobach atopowych, jak i nieatopowych może stanowić alternatywne podejście do leczenia tych chorób.

Pomiar wolnych łańcuchów lekkich Ig może być przydatny jako marker diagnostyczny takich chorób układu oddechowego jak: astma, śródmiąższowa choroba płuc, sarkoidoza czy alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych. Badacze wskazują jednak na konieczność dalszych badań w celu zrozumienia roli wolnych łańcuchów lekkich Ig w patogenezie chorób płuc, w których komórki tuczne i komórki B są zaangażowane w patofizjologię choroby.

W pracy omówiono również potencjalną rolę antagonisty IgFLC jako opcję terapeutyczną dla wybranych chorób płuc. Autorzy pracy przytaczają udowodnioną już silną aktywność biologiczną wysoce wybiórczego antagonisty FLC o nazwie F-991 w wielu zwierzęcych modelach chorób alergicznych. Jednocześnie, wskazują na potencjalne wykorzystanie F-991 do opracowania leku o analogicznym działaniu i wykorzystaniu go w leczeniu chorób alergicznych u ludzi.